

перевезень в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2023. Випуск 53. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2706/2620>.

2. Мітченко Г.В. Аналіз базових маркетингових стратегій підприємств автотранспортних вантажоперевезень у сучасних умовах господарювання. *Інвестиції: практика та досвід*. 2013. № 7. С. 84–87.

3. Крикавський Є.І. Партнерські відносини на ринку В2В та В2С: монографія. Львів. 2015. 232 с.

4. Стасюк О.М. Основні тенденції ринку вантажних залізничних перевезень України. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2022. № 3–4. С. 74–80.

УДК 346.9(043.2)

Прус М.І., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Тімуш І.С., д.ю.н, професор

УЧАСНИКИ СПРАВИ У ГОСПОДАРЬСЬКОМУ ПРОЦЕСІ

Як визначено у ст. 41 Господарського процесуального кодексу України (далі – ГПК України), у справах позовного провадження учасниками справи є сторони та треті особи. Під час розгляду вимог у наказному провадженні учасниками справи є заявник та боржник. У справах можуть також брати участь органи та особи, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб. У науковій літературі визначаються різні критерії, за якими можна класифікувати учасників справи, але більш прийнятним вважаємо критерій правового інтересу до результатів вирішення справи. Тому варто виокремити таких учасників: сторони та їх представників (ст. 45-48 ГПК України); третіх осіб, які заявляють самостійні вимоги щодо предмета спору (ст. 49 ГПК України); третіх осіб, які не заявляють самостійні вимоги щодо предмета спору (ст. 50 ГПК України); органи та особи, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб (ст. 53-55 ГПК України); представників (ст. 56-61 ГПК України); інших учасників судового процесу, а саме: помічника, секретаря судового засідання, судового розпорядника, свідка, експерта, експерта з питань права, перекладача, спеціаліста (ст. 62-72 ГПК України) [2].

Склад учасників зумовлений завданням господарського судочинства. Кожний з учасників наділений законом певними правами і обов'язками згідно з метою їх участі у процесі. Обов'язкові учасники процесу – сторони: позивач і відповідач. Участь у процесі інших осіб не є обов'язковою, склад їх залежить від обставин кожної справи. Загальною

підставою участі в господарському процесі для всіх осіб, які беруть участь у справі, виступає наявність процесуальної правосуб'єктності. Господарська процесуальна правосуб'єктність виникає з моменту державної реєстрації організації як юридичної особи, громадянина – як суб'єкта підприємницької діяльності без створення юридичної особи, для державних і інших органів – з моменту їх створення і наділення відповідною компетенцією. Неюридичні особи і громадяни, які не мають статусу суб'єкта підприємницької діяльності, набувають господарської процесуальної правосуб'єктності лише у випадках, прямо передбачених законом. Таким прикладом може бути участь фізичної особи в процедурі банкрутства в порядку, передбаченому Кодексом України з процедур банкрутства. Стаття 44 ГПК України зазначає, що усі фізичні і юридичні особи здатні мати процесуальні права та обов'язки сторони, третьої особи, заявника, боржника (процесуальна правоздатність). Фізичні особи, які досягли повноліття, а також юридичні особи, здатні особисто здійснювати процесуальні права та виконувати свої обов'язки в суді (процесуальна дієздатність). ГПК України у ст. 43 наголошує на неприпустимості зловживання процесуальними правами. Учасники судового процесу та їх представники повинні добросовісно користуватися процесуальними правами; зловживання процесуальними правами не допускається. Так, у своїй ухвалі господарський суд Рівненської області від 04 листопада 2020 р. по справі № 918/1025/20 зазначив, що суд може визнати зловживанням процесуальними правами саме конкретні дії учасників судового процесу, а не абстрактне поняття «зловживання». Зловживання процесуальними правами – це особливий вид юридично значущої поведінки, яка полягає у діях (бездіяльності) учасника процесу, що суперечать завданням господарського судочинства [1].

Сторонами в судовому процесі – позивачами і відповідачами – можуть бути особи, зазначені у ст. 4 ГПК України. Позивачами є особи, які подали позов або в інтересах яких подано позов про захист порушеного, невизнаного чи оспорюваного права або охоронюваного законом інтересу. Відповідачами є особи, яким пред'явлено позовну вимогу. Сторони користуються рівними процесуальними правами. Але абсолютна рівність неможлива з огляду на специфіку правового статусу. Крім того, стосовно реалізації ними деяких прав існують особливості. Так, наприклад, із системного аналізу процесуального законодавства можливо зробити висновок, що позивач відповідно до норм чинного ГПК України наділений правом змінити предмет або підставу позову під час нового розгляду справи тільки у тому разі, якщо суд установить, що це необхідно для захисту прав позивача у зв'язку зі зміною фактичних обставин справи, а предмет чи підстава позову під час первісного розгляду були недостатніми для такого належного захисту. При цьому слід зважати, що чинний ГПК України має на меті забезпечити своєчасний розгляд справ і

правову визначеність, унеможливити зловживання процесуальними правами та підвищити ефективність судочинства загалом, для чого встановлено чіткий порядок та присічні строки вчинення процесуальних дій, визначено стадії судового процесу, запроваджено розумні обмеження, у тому числі щодо права позивача змінити предмет або підстави позову. Саме тому всі процесуальні дії суду та учасників процесу повинні вчинятися своєчасно задля того, щоб під час підготовки справи до розгляду не залишилося невирішених питань, які можуть затримати розгляд справи по суті [3].

Сторони мають не тільки процесуальні права, а й обов'язки, які вони використовують на підставі принципу добровільності та належності. Але процесуальні права та обов'язки взаємопов'язані, невиконання обов'язків робить неможливим використання процесуальних прав та навпаки.

Участь інших осіб не є обов'язковою та залежить від обставин кожної справи.

Правовий статус третіх осіб, які заявляють самостійні вимоги на предмет спору, характеризується тим, що вони: є особами, які мають право подавати позовну заяву до господарських судів; вступають у справу до закінчення підготовчого провадження або до початку першого судового засідання, якщо справа розглядається в порядку спрощеного позовного провадження; вступають у справу, пред'явивши позов до однієї чи обох сторін; мають інтереси, які зазвичай суперечать інтересам сторони чи обох сторін одночасно; вступають у справу добровільно та за власною ініціативою; відстоюють у процесі свої інтереси щодо предмета спору, тобто претендують на предмет спору, а тому їх юридична заінтересованість має самостійний характер; мають усі процесуальні права й обов'язки позивача.

При цьому, порівнюючи вказані основні ознаки з ознаками позивача, слід зауважити, що наявна лише одна відмінність – вступ у вже розпочатий судовий процес. Під час порівняння статусу відповідача у разі подання зустрічного позову та третьої особи вказані ознаки співпадають у повному обсязі.

Водночас встановлення терміну щодо вступу у судовий процес, на нашу думку, все ж обмежує їхні права.

ГПК України передбачає можливість участі в судовому процесі третьої особи, яка не заявляє самостійних вимог на предмет спору, якщо рішення господарського суду зі спору може вплинути на права та обов'язки цієї особи щодо однієї із сторін (ст. 50 ГПК України). Така третя особа виступає в процесі на стороні позивача або відповідача залежно від того, з ким із них у неї існують (або існували) певні правові відносини, до закінчення підготовчого провадження у справі або до початку першого судового засідання, якщо справа розглядається в порядку спрощеного позовного провадження. Їх може бути залучено до

участі у справі також за заявою учасників справи [4].

Отже, учасники господарського процесу є самостійними процесуальними фігурами, але відрізняються обсягом наділених прав та обов'язків, правовим інтересом до вирішення справи. Саме від їхньої активності першочергово залежить тривалість судового провадження та ефективність господарського процесу.

Література

1. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 6 лист. 1991 р. Офіційний веб-портал Верховної Ради України: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.

2. Балюк І.А. Господарське процесуальне право: навч. посіб. Київ. КНЕУ. 2008. 224 с.

3. Степанова Т.В. Теоретико-правові засади процесуального статусу учасників позовного провадження у господарському судочинстві: дис. докт. юрид. наук: 12.00.04 – господарське право; господарсько-процесуальне право; Одеса, 2017. 542 с. URL: http://www.iepd.kiev.ua/wp-content/uploads/2017/01/%90%22%90%F1%91__%90%F6%91'%90%E7%90%F5%90%F8%90_%90_%90%F8%90%F7%90'_%90%F5%90%E7%91%D8%90%F8%91'%91_.pdf.

4. Бердниченко І. Зупинення провадження у справі на етапі розгляду справи по суті. Сайт DEVOSO Law firm. URL: <https://devoso.info/blog/blog-irini-berdnichenko/zupinenniaprovadzhennia-u-spravi-na-etapi-rozgliadu-spravi-po-suti>.

УДК 347.49 (043.2)

Редька Я.О., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Поліщук І.В., старший викладач

РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ МІСЬКИХ ТРАНСПОРТНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ

Функціонування ринку міських транспортних послуг в Україні є критично важливим на сучасному етапі і вимагає наукового супроводу. Цей ринок являє собою функціональну систему, яка піддається впливу численних факторів, зокрема правових, економічних, соціальних та інших, які змінюються з часом та простором і взаємодіють між собою [1, с. 125]. Ринок міських транспортних послуг є сферою соціально-економічного обміну між постачальниками та споживачами послуг, характеризується станом, структурою, тенденціями та динамікою розвитку. Це складова міського господарства, яка спрямована на задоволення потреб населення. Аналіз показує, що на стан ринку транспортних послуг у містах негативно